

HUDUDIY INFRATUZILMA VA KICHIK BIZNES RIVOJI O‘RTASIDAGI BOG‘LIQLIK

Ilmiy rahbar: Ermatov Akmaljon Adhamovich

Andijon davlat texnika instituti

“Iqtisodiyot” kafedrasida dotsenti, i.f.f.d PhD,

Raxmatillayev Oyatillo Xayrullo o‘g‘li

Andijon davlat texnika instituti

“Iqtisodiyot” yo‘nalishi 4-kurs talabasi

Annotatsiya. Ushbu maqolada hududiy infratuzilma rivojlanishi va kichik biznes faoliyati o‘rtasidagi o‘zaro bog‘liqlik masalalari yoritiladi. Maqolada infratuzilmaning holati kichik biznes subyektlarining samarali faoliyat yuritishida muhim omil ekanligi asoslab beriladi. Maqolada infratuzilma rivojlangan hududlarda tadbirkorlik faolligi yuqori bo‘lishi, yangi ish o‘rinlari tez yaratilishi hamda investitsiyalarni jalb qilish imkoniyati kengayishi tahlil qilinadi. Shuningdek, kichik biznesning hududiy infratuzilmani yanada rivojlantirishga qay darajada ta’sir ko‘rsatishi va bu jarayonning iqtisodiy o‘shishga qo‘shadigan hissasi ko‘rib chiqiladi.

Kalit so‘zlar: hududiy infratuzilma, iqtisodiy rivojlanish, logistika, transport tizimi, investitsiya muhiti, iqtisodiy o‘shish, xizmat ko‘rsatish sohasi.

Kirish. Bugungi kunda iqtisodiy rivojlanish jarayonida hududiy infratuzilmaning holati kichik biznes va xususiy tadbirkorlik faoliyatiga bevosita ta’sir ko‘rsatuvchi asosiy omillardan biri hisoblanadi. Infratuzilma — bu iqtisodiy faoliyatni ta’minlaydigan yo‘llar, transport tizimi, elektr energiyasi, aloqa tarmoqlari, logistika markazlari va boshqa xizmatlar majmuasidir. Ushbu tizim qanchalik rivojlangan bo‘lsa, hududda biznes yuritish shunchalik qulay va samarali bo‘ladi.

Hududiy infratuzilma rivojlanishi kichik biznes uchun birinchi navbatda operatsion xarajatlarni kamaytirish imkonini yaratadi [1]. Masalan, sifatli yo‘l tarmoqlari mavjud bo‘lgan hududlarda mahsulotlarni tashish xarajatlari kamayadi, yetkazib berish tezlashadi va logistika samaradorligi oshadi. Bu esa kichik korxonalarining raqobatbardoshligini kuchaytiradi [2]. Rasmiy iqtisodiy tahlillarga ko‘ra, infratuzilma rivojlangan hududlarda kichik biznes subyektlarining o‘sinh sur‘ati infratuzilmasi sust hududlarga nisbatan ancha yuqori bo‘ladi. Bu holat ayniqsa sanoat zonalari va erkin iqtisodiy hududlarda yaqqol namoyon bo‘ladi, chunki bu hududlarda elektr, gaz, suv va transport tizimi barqaror ishlaydi. Hududiy infratuzilma rivojlanishi kichik biznesga investitsiya jalb qilish imkoniyatini ham kengaytiradi. Investorlar odatda tayyor infratuzilmaga ega hududlarga sarmoya kiritishni afzal ko‘radilar. Chunki bu ishlab chiqarish jarayonini tez yo‘lga qo‘yish va risklarni kamaytirish imkonini beradi. Natijada kichik korxonalar uchun moliyaviy resurslarga kirish osonlashadi.

Transport infratuzilmasi kichik biznes rivojida alohida o‘rin tutadi [3]. Yo‘llar sifatining yaxshilanishi, logistika markazlarining tashkil etilishi va yuk tashish tizimining samarali ishlashi ishlab chiqaruvchilar va iste‘molchilar o‘rtasidagi aloqani mustahkamlaydi. Bu esa mahsulotlar bozordagi aylanish tezligini oshiradi va iqtisodiy faollikni kuchaytiradi.

Elektr energiyasi va kommunikatsiya infratuzilmasi ham kichik biznes uchun muhim omil hisoblanadi. Uzluksiz elektr ta‘minoti ishlab chiqarish jarayonining barqarorligini ta‘minlaydi, internet va aloqa tizimlari esa raqamli biznesni rivojlantirishga sharoit yaratadi [4]. Bugungi kunda ko‘plab kichik korxonalar onlayn savdo va raqamli marketing orqali o‘z faoliyatini kengaytirmoqda.

Hududiy infratuzilma rivojlanishi natijasida yangi ish o‘rinlari yaratilishi ham tezlashadi [5]. Kichik biznes korxonalarini ochilishi bilan birga logistika, xizmat ko‘rsatish, qurilish va ta‘minot sohalarida ham qo‘shimcha bandlik yuzaga keladi. Bu esa ishsizlik darajasini kamaytirishda muhim omil bo‘lib xizmat qiladi.

Shuningdek, infratuzilma rivojlanishi hududlarda iqtisodiy faollikni markazlashuvdan chiqaradi. Ya'ni, faqat yirik shaharlarda emas, balki chekka hududlarda ham biznes rivojlanishiga sharoit yaratiladi. Bu esa hududiy tenglikni ta'minlaydi va migratsiya oqimini kamaytiradi.

Kichik biznes ham o'z navbatida infratuzilmaning rivojlanishiga ijobiy ta'sir ko'rsatadi. Tadbirkorlik subyektlari ko'payishi bilan transport xizmatlariga, aloqa tarmoqlariga va logistika tizimiga talab ortadi. Bu esa davlat va xususiy sektorni infratuzilmani yanada yaxshilashga undaydi.

Raqamli iqtisodiyot sharoitida infratuzilmaning yangi turi raqamli infratuzilma ham muhim ahamiyat kasb etmoqda. Internet tezligi, elektron to'lov tizimlari va raqamli platformalarning rivojlanishi kichik biznesning global bozorga chiqish imkoniyatini kengaytirmoqda. Bu esa mahalliy korxonalar uchun yangi imkoniyatlar yaratadi. Shu bilan birga, infratuzilma muammolari kichik biznes rivojiga to'sqinlik qilishi ham mumkin. Masalan, elektr ta'minotidagi uzilishlar, transport tizimidagi muammolar yoki internet sifati pastligi biznes samaradorligini kamaytiradi. Shu sababli infratuzilmani modernizatsiya qilish iqtisodiy siyosatning ustuvor yo'nalishi hisoblanadi.

Hududiy infratuzilma va kichik biznes rivoji o'rtasidagi bog'liqlik

1-jadval

Infratuzilma yo'nalishi	Kichik biznesga ta'siri	Natija (iqtisodiy o'sish)
Transport tizimi (yo'llar, logistika)	Tashish xarajatlarini kamaytiradi, mahsulot yetkazish tezlashadi	Savdo hajmi oshadi, bozor kengayadi
Elektr energiyasi ta'minoti	Ishlab chiqarish uzluksizligini ta'minlaydi	Ishlab chiqarish samaradorligi oshadi
Internet va raqamli aloqa	Onlayn savdo va marketingni rivojlantiradi	Raqamli biznes kengayadi

Suv va kommunal xizmatlar	Ishlab chiqarish va xizmat sifatini oshiradi	Yangi korxonalar ko'payadi
Logistika markazlari	Tovar aylanishini tezlashtiradi	Eksport-import faolligi oshadi
Sanoat zonalari	Tayyor infratuzilma bilan biznesni boshlash osonlashadi	Investitsiyalar ko'payadi
Bank va moliyaviy infratuzilma	Kredit olish va moliyalashtirishni osonlashtiradi	Tadbirkorlik faolligi oshadi
Yo'l-transport kommunikatsiyasi	Hududlar o'rtasida aloqani kuchaytiradi	Hududiy iqtisodiy integratsiya kuchayadi
Raqamli to'lov tizimlari	Naqd pulsiz savdoni rivojlantiradi	Moliyaviy shaffoflik oshadi
Ijtimoiy infratuzilma (ta'lim, kadrlar)	Malakali ishchi kuchini ta'minlaydi	Kichik biznes sifati yaxshilanadi

Manba: Mualliflar tomonidan tayyorlandi.

Ushbu jadval hududiy infratuzilma va kichik biznes rivoji o'rtasidagi o'zaro bog'liqlikni tizimli ravishda ifodalaydi (1-jadval). Tahlil shuni ko'rsatadiki, infratuzilmaning har bir yo'nalishi kichik biznes faoliyatining turli bosqichlariga bevosita ta'sir ko'rsatadi va umumiy iqtisodiy o'sishni shakllantirishda muhim rol o'ynaydi.

Birinchi yo'nalish - transport tizimi va logistika kichik biznes uchun asosiy moddiy harakatlantiruvchi omil hisoblanadi. Yo'llar va logistika tizimi qanchalik rivojlangan bo'lsa, mahsulot va xomashyo harakati shunchalik tez va arzon amalga oshadi. Bu esa bozor kengayishiga va savdo hajmining oshishiga olib keladi.

Ikkinchi yo'nalish - elektr energiyasi ta'minoti ishlab chiqarish jarayonining uzluksizligini ta'minlaydi. Kichik biznes korxonalari uchun barqaror energiya

manbai juda muhim bo‘lib, u ishlab chiqarish samaradorligini oshirishga va texnologik jarayonlarni to‘xtovsiz ishlashiga imkon beradi.

Uchinchi yo‘nalish - internet va raqamli aloqa zamonaviy biznesning ajralmas qismi hisoblanadi. Raqamli infratuzilma rivojlangan sharoitda kichik biznes subyektlari onlayn savdo, elektron marketing va raqamli xizmatlardan samarali foydalanadi. Bu esa ularning bozorga chiqish imkoniyatini kengaytiradi.

To‘rtinchi yo‘nalish - suv va kommunal xizmatlar ishlab chiqarish va xizmat ko‘rsatish sifati bilan bevosita bog‘liq. Ushbu infratuzilma barqaror bo‘lsa, korxonalar uzluksiz faoliyat yuritadi va yangi biznes subyektlarining paydo bo‘lishi uchun qulay muhit shakllanadi.

Beshinchi yo‘nalish - logistika markazlari iqtisodiy aloqalarni tezlashtiruvchi asosiy bo‘g‘in hisoblanadi. Tovar aylanishi tezlashgani sari eksport va import jarayonlari ham faollashadi, bu esa kichik biznesning tashqi bozorlarga chiqish imkoniyatini oshiradi.

Oltinchi yo‘nalish - sanoat zonalari kichik biznes uchun tayyor infratuzilma va qulay biznes muhiti yaratadi. Bunday zonalarda korxonalar tezroq ish boshlaydi, investitsiya jalb qilish osonlashadi va ishlab chiqarish jarayoni samarali tashkil etiladi.

Yettinchi yo‘nalish - bank va moliyaviy infratuzilma tadbirkorlik faoliyatining moliyaviy asosini tashkil etadi. Kredit, investitsiya va moliyaviy xizmatlarning mavjudligi kichik biznesning kengayishiga va yangi loyihalarning amalga oshishiga imkon beradi.

Sakkizinchi yo‘nalish - yo‘l-transport kommunikatsiyasi hududlar o‘rtasidagi iqtisodiy aloqalarni mustahkamlaydi. Bu esa ichki bozor integratsiyasini kuchaytirib, mahsulot va xizmatlar harakatini tezlashtiradi.

To‘qqizinchi yo‘nalish - raqamli to‘lov tizimlari iqtisodiy jarayonlarning shaffofligini oshiradi. Naqd pulsiz to‘lov tizimlarining kengayishi biznes operatsiyalarini tezlashtiradi va moliyaviy nazoratni kuchaytiradi.

O‘ninchi yo‘nalish - ijtimoiy infratuzilma, ya’ni ta’lim va kadrlar tayyorlash tizimi kichik biznesning sifatli rivojlanishida hal qiluvchi omil hisoblanadi. Malakali ishchi kuchi mavjud bo‘lsa, korxonalar samarali ishlaydi va innovatsion rivojlanish tezlashadi.

Jadvaldan ko‘rinib turibdiki, hududiy infratuzilmaning barcha yo‘nalishlari kichik biznes rivoji bilan uzviy bog‘langan. Infratuzilma qanchalik rivojlangan bo‘lsa, kichik biznes shunchalik tez o‘sadi, iqtisodiy faollik ortadi va hududiy rivojlanish barqaror tus oladi.

Xulosa. Xulosa qilib aytganda, hududiy infratuzilma va kichik biznes o‘rtasida o‘zaro mustahkam bog‘liqlik mavjud. Rivojlangan infratuzilma kichik biznes uchun qulay muhit yaratadi, kichik biznes esa o‘z navbatida iqtisodiy faollikni oshirib, infratuzilmaning yanada rivojlanishiga turtki beradi. Ushbu ikki omilning uyg‘un rivojlanishi hududiy iqtisodiy o‘sish va barqarorlikni ta’minlashda hal qiluvchi ahamiyatga ega.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Baxromjonovna Y. F. HUDUDIY IQTISODIY RIVOJLANISH VA MAHALLIY AHOLI TURMUSH SHAROITLARI: MUAMMOLAR VA YECHIMLAR //JOURNAL OF NEW CENTURY INNOVATIONS. – 2026. – T. 97. – №. 1. – C. 251-255.
2. Abduqodirov M. HUDUDIY SANOAT RIVOJLANISHINING IQTISODIY MOHIYATI VA ILMIY-NAZARIY YONDASHUVLAR //TADQIQOTLAR. – 2026. – T. 81. – №. 1. – C. 268-275.
3. Melibayevich J. O. HUDUDIY IQTISODIY ZONALAR SHAROITIDA KICHIK BIZNES INVESTITSION JOZIBADORLIGINI TA’MINLASH //YANGI O‘ZBEKISTON, YANGI TADQIQOTLAR JURNALI. – 2025. – T. 3. – №. 3. – C. 273-279.

4. Shodmonovich J. Z., Axmatovich F. R., Mamarajabovich M. S. IQTISODIYOTNI RIVOJLANTIRISH YO ‘LLARI //WORLD OF SCIENCE. – 2025. – Т. 8. – №. 12. – С. 41-44.
5. Shadiyev A. X. MINTAQANI IJTIMOYIY-IQTISODIY RIVOJLANTIRISH ZAMONAVIY YONDASHUVLARINING ILMIY-NAZARIY TAHLILI //TANQIDIY NAZAR, TAHLILY TAFAKKUR VA INNOVATION G ‘OYALAR. – 2025. – Т. 2. – №. 4. – С. 38-40.